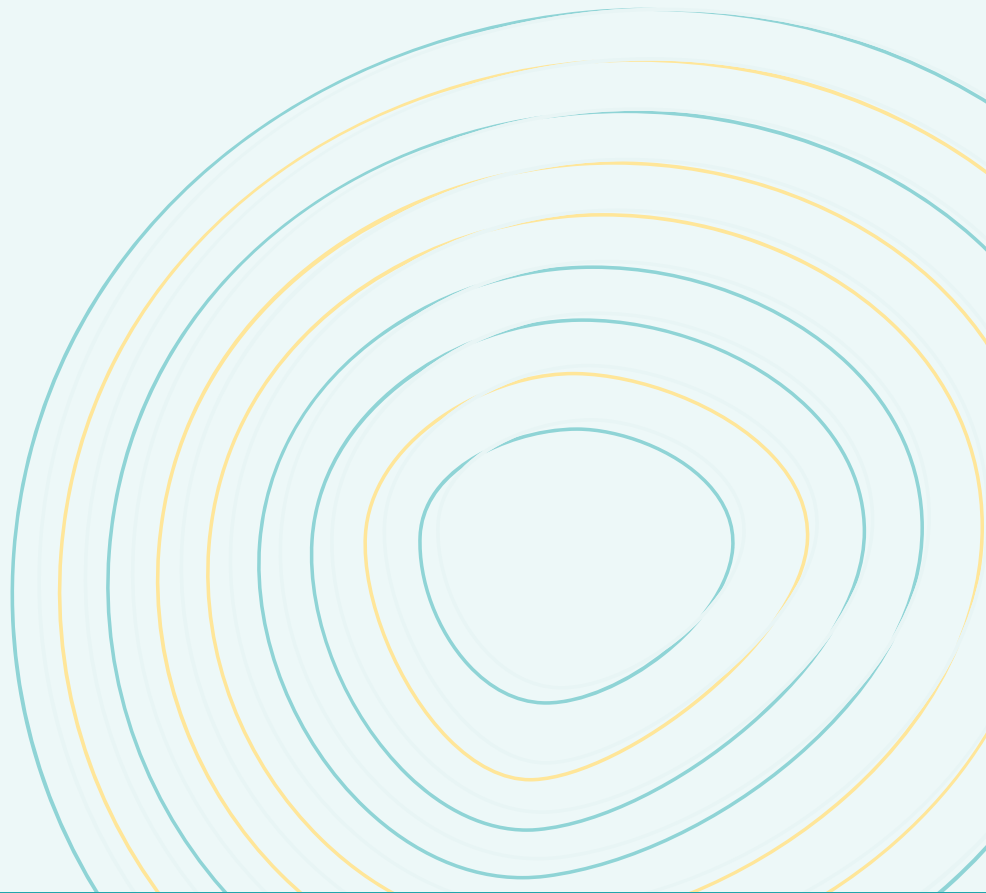

INOVACIJOS VYSTOMAJAM BENDRADARBIAVIMUI

Apgalvotas eksperimentavimas:
inovacijų galimybės Baltijos šalių
vystomajame bendradarbiavime

Šį politikos trumpraštį parengė Laura Toomlaid (Tarptautinio vystymosi magistro studijų studentė Paryžiaus politinių studijų institute Sciences Po Paris) praktikos *AfriKo* metu, prižiūrint *AfriKo* komandai (Lukas Ivanauskas, Mantė Makauskaitė, Kristijanas Kaminskis)

Turinys

Kodėl inovacijos yra svarbios Baltijos šalių vystomajam bendradarbiavimui?	3.
6 rekomendacijos Baltijos šalių politikos formuotojams, kaip įdiegti apgalvoto eksperimentavimo modelį	4.
Supratimo apie inovacijas išplėtimas	5.
Didesnė tolerancija rizikai ir nesėkmėms	5.
Žinių ir gebėjimų ugdymas	6.
Įrankių partnerystėms sukūrimas	7.
Finansinių instrumentų eksperimentavimui suteikimas	7.

Parengė: VšĮ Afrikos tyrimai ir konsultacijos

Projektą koordinuoja: Vystomojo bendradarbiavimo platforma
www.vbplatforma.org

2022 m.

Leidinyi parengtas projekto „Visuomenė ir NVO – Vystomasis bendradarbiavimas ir humanitarinė pagalba“ metu. Projektas finansuojamas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas Nr. 10.1.2-ESFA-K-917 priemonę „Visuomenės nepakantumo korupcijai didinimo ir dalyvavimo viešojo valdymo procesuose skatinimo iniciatyvos“. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų parama šio leidinio parengimui nereiškia jos pritarimo turiniui, už kurį atsakingi jo autoriai; Europos Sąjunga negali būti laikoma atsakinga už leidinyje pateikiamos informacijos naudojimą.

Kodėl inovacijos yra svarbios Baltijos šalių vystomajam bendradarbiavimui?

Inovacijos visada buvo neatskiriamos nuo vystomojo bendradarbiavimo politikos, nes jos suteikia galimybę atrasti alternatyvių sprendimų globaliniams iššūkiams, tačiau vis dar trūksta pastangų inovacijų retoriką iš tikrųjų paversti transformuojančiais pokyčiais praktikoje ([Ramalingam ir Prabhu: 2020](#), p. 6). Paramos vystymuisi aktualumo ir efektyvumo persvarstymo kontekste, o taip pat pereinant nuo donoryste grįstų santykių prie lygiaverčio partneryste grįsto bendradarbiavimo, inovacijų vystomajame bendradarbiavime diskursas per pastaruosius 20 metų sulaukė dar daugiau atviro pripažinimo ir dėmesio tarptautinėje vystomojo bendradarbiavimo bendruomenėje ([Silva: 2021](#), pp. 156-157). Šiuo metu net ir tradiciniai, nusistovėję vystomojo bendradarbiavimo aktoriai, tokie kaip [USAID](#), [AFD](#) ir [DFAT](#), palaiapsniui deda pastangas tapti novatoriškesniais, siekdami didesnio savo politikų efektyvumo ir veiksmingumo.

Inovacijų diskursas taip pat egzistuoja ir visų Baltijos šalių vystomojo bendradarbiavimo ekosistemose, tačiau mūsų atlikti interviu, strateginių Baltijos šalių dokumentų analizė ir bendravimas su suinteresuotomis šalimis parodė, kad dažnai linkstama skaitmeninius sprendimus nekritiškai vertinti kaip iš prigimties novatoriškus. Inovacijos yra žymiai platesnė politikos sritis, apimanti ne tik finansus ir technologijas, bet ir „naujas politikas, partnerystes, verslo modelius, praktikas, požiūrius, elgesio įžvalgas ir vystomojo bendradarbiavimo metodus visuose sektoriuose“ ([OECD: 2020](#), p. 15). Todėl vien tik skaitmeninių technologijų akcentavimas vystomajame bendradarbiavime savaime negarantuoja novatoriškos vystomojo bendradarbiavimo politikos: reikalingas sisteminis požiūris į inovacijas. Kad taptų tikrai novatoriškos savo vystomojo bendradarbiavimo politikoje, Baltijos šalys turi nustatyti aiškią viziją ir politikos įrankius, kurie įgalintų ir paskatintų įvairius Baltijos šalių veikėjus nepaliaujamai bandyti atrasti naujų būdų vystomojo bendradarbiavimo veikloms vykdyti (įskaitant tuos atvejus, kuomet skaitmeninės technologijos suteikiamos šalims partnerėms), siekiant didesnio poveikio su turimais ribotais resursais.

Pripažįstant Baltijos šalių vystomojo bendradarbiavimo ekosistemų ribotumą, kai kurias struktūrines Baltijos šalių kliūtis būtų galima laikyti santykiniais privalumais integruojant inovacijas į vystomojo bendradarbiavimo praktikas. Kadangi tarptautinė vystomojo bendradarbiavimo bendruomenė šiuo metu yra sutrikdyta ir ieško naujų, kitokių būdų vykdyti vystomąjį bendradarbiavimą, Baltijos šalys, būdamos pakankamai naujos veikėjos šioje bendruomenėje, gali lanksčiau pritaikyti novatoriškus sprendimus; taip yra todėl, kad jos neturi tvirtai įsišaknijusių vystomojo bendradarbiavimo ekosistemų, kurios galėtų būti sutrikdytos. Baltijos šalys paprasčiausiai negali sekti kitų šalių pavyzdžiais dėl egzistuojančių atotrūkių tarp naujos ir mažos Baltijos šalių vystomojo bendradarbiavimo ekosistemos bei tradicinių veikėjų, dominuojančių tarptautinę vystomojo bendradarbiavimo bendruomenę. Tam, kad į tarptautinę vystymosi bendruomenę atneštų apčiuopiamos pridėtinės vertės, Baltijos šalys privalo priimti kruopščiai apgalvotus ir kontekstą atliepiančius sprendimus, o tam būtinas sistemiškas inovacijų įvedimas į Baltijos šalių vystomojo bendradarbiavimo politiką.

Šiame politikos trupraštyje (angl. *policy brief*) pateikiama keletas siūlymų, kaip Baltijos šalys gali integruoti inovacijas į vystomąjį bendradarbiavimą neapsiribodamos technologiniais sprendimais ir įdiegdamos labiau sistemas vertinantį požiūrį į inovacijas. Mes siūlome „Apgalvoto eksperimentavimo“ modelį, apimantį 6 konkrečius metodus ir veiksmus, kurių Baltijos šalių politikos formuotojai galėtų imtis siekdami padidinti ribotų išteklių poveikį ir įgalinti aplinką įvairioms Baltijos šalių suinteresuotosioms pusėms ir toliau ieškoti naujų būdų, kaip vystomojo bendradarbiavimo politiką vykdyti ir kitaip, ir geriau.

Šis dokumentas paruoštas remiantis AfriKo praktinėmis patirtimis vykdant projektus, susitikimais su Baltijos šalių suinteresuotomis pusėmis, 2021 m. liepos-rugsėjo mėnesį vykdyta literatūros analize ir penkiais konfidencialiais pusiau struktūruotais virtualiais interviu, darytais 2021 m. rugpjūčio-rugsėjo mėnesiais.¹

6 rekomendacijos Baltijos šalių politikos formuotojams, kaip įdiegti apgalvoto eksperimentavimo modelį

(atskirai kiekvienai Baltijos šaliai arba visoms kartu)

1. Plėsti supratimą apie inovacijas vystomajame bendradarbiavime neapsiribojant tik informacinių ir ryšio technologijų (IRT) sprendimais Baltijos šalyse, tuo pat metu kurti erdvę eksperimentavimui ir kitokiam vystomojo bendradarbiavimo politikos vykdymui sutelkiant dėmesį ne tik į įrankius, bet ir požiūrį į vystymąsi.
2. Didinti toleranciją su novatoriškomis iniciatyvomis susijusiai rizikai ir nesėkmei Baltijos šalių vystomojo bendradarbiavimo ekosistemų viduje, nes kai kurios jų gali neturėti laukiamų rezultatų (lygiai kaip ir tradiciniai vystymosi projektai), tačiau atidžios jų refleksijos gali tapti vertingu žinių šaltiniu ateities projektams.
3. Sukurti kompetencijų platformas, jungiančias suinteresuotuosius veikėjus visose Baltijos šalyse su vystomojo bendradarbiavimo žiniomis patirtimis arba mažų bei vidutinių pajamų šalimis, nes vietos ekosistemų supratimas yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti, kad Baltijos šalių inovacijų pastangos liktų aktualios ir veiksmingos. Šiose platformose Baltijos šalių veikėjai galėtų kritiškai reflektuoti apie savo jau (į)vykdytas iniciatyvas, aptarti išmoktas pamokas ir teikti siūlymus politikos formuotojams dėl politikos tobulinimo.
4. Naudoti viešojo sektoriaus ekspertines platformas (pvz. TAIEX ir „Twinning“ programas) bei Tarptautinio inovacijų vystymosi aljanso (angl. *International Development Innovation Alliance*) mokymų programas, tokias kaip „Inovacijų valdymas poveikiui“ (angl. *Managing Innovation for Impact*), kaip informacijos ir įkvėpimo šaltinį siekiant didinti viešojo sektoriaus gebėjimus diegti ir valdyti inovacijas vystomajam bendradarbiavimui. Tačiau svarbu pažymėti, jog tarptautinių praktikų taikymą Baltijos šalių kontekste būtina kritiškai apvarstyti ir kontekstualizuoti, turint omenyje šviežio požiūrio potencialą, o taip pat ribotas apimtis ir finansinius išteklius šioje srityje Baltijos šalyse.
5. Sukurti viešojo ir privataus sektoriaus bei akademinio ir pilietinės visuomenės veikėjų iš mažų bei vidutinių pajamų šalių duomenų bazę kaip apčiuopiamą pirmąjį žingsnį pradedant įtraukti daugiau vietinių pokyčių vykdytojų ir inovatorių į Baltijos šalių vystomąjį bendradarbiavimą. Bendras kūrimas kartu (angl. co-creation) su vietos suinteresuotomis pusėmis yra būtina tikslingo eksperimentavimo sąlyga, tačiau šiuo metu dėl jos vykdymui būtinų tinklų ir instrumentų stokos ji yra ribota.
6. Įkurti Baltijos šalių inovacijų fondą (ar fondus), kuris suteiktų pakankamai lankstumo idėjų turintiems suinteresuotiems veikėjams, tačiau kartu juos patalpintų į tam tikrus strateginius rėmus, reikalaujančius ilgalaikės ekosistemos plėtros, abipusiai naudingų partnerystių ir į mastelio didinimą ateityje nukreipto mąstymo kriterijus. Iniciatyvos galėtų gauti pradinį 20 000 – 40 000 eurų finansavimą per: a) konkurencingus, atvirus projektų kvietimus, neturinčius konkrečių geografinių ar tematinų prioritetų, tačiau paraiškų teikėjai privalėtų aiškiai parodyti, kaip jų siūlomi projektai atliepia anksčiau minėtus strateginius prioritetus; ir/arba b) organizuotas tematinės vystomojo bendradarbiavimo stovyklas (angl. boot camps), į kurias susirinktų suinteresuotieji veikėjai iš Baltijos šalių ir šalių partnerių, o vertinimo komisijos atrinktos iniciatyvos gautų finansavimą savo koncepcijoms išbandyti.

¹ Interviu daryti su Baltijos šalių nacionalinių vystomojo bendradarbiavimo agentūrų, užsienio reikalų ministerijų, verslo sektoriaus, ES institucijų ir tarpvyriausybinių agentūrų atstovais.

1. Supratimo apie inovacijas išplėtimas

Siekiant sukurti daugiau erdvės eksperimentavimui, Baltijos šalys turėtų praplėsti savo inovacijų supratimą ir neapsiriboti vien tik technologiniais (IRT) sprendimais.

„Bendros inovacijų vizijos ir strategijos nustatymas konkrečiau ir aiškiau“ Baltijos šalims taps būtina užduotimi (OECD: 2020, p. 13). Iš trijų Baltijos šalių, Estija yra aiškiausiai pabrėžusi inovacijų vaidmenį, ypač [savo Afrikos strategijoje](#). Tačiau net ir Estijai trūksta aiškiai išreikštų platesnių inovacijų vystomajame bendradarbiavime tikslų ir poveikių, tuo tarpu mūsų kalbinti suinteresuotieji veikėjai yra linkę inovacijas prilyginti vienpunkčiams technologiniams (IRT) sprendimams (šalt.: tyrimo interviu). Interviu metu kai kurių Estijos IRT kompanijų atstovai pripažino, kad e-valdžios sprendimų perkėlimo iš vienos šalies partnerės į kitą nebūtinai pakanka, kad būtų užtikrintas tvarus poveikis kai kuriose šalyse partnerėse, kadangi kai kurie technologiniai sprendimai projektams pasibaigus nebebuvo naudojami (šalt.: tyrimo interviu). Be to, ir toliau sieti inovacijas tik su e-valdžios sprendimais gali būti nederama, jei technologiniai sprendimai neapima naujausių metodikų, tokių kaip į žmogų orientuotas dizainas ar DI/mašininis mokymasis (šalt.: tyrimo interviu). Todėl Baltijos šalių politikos formuotojai turėtų plėsti savo supratimą apie tai, kas yra inovacijos, suteikdami daugiau erdvės eksperimentavimui ir pabrėždami ne tik įrankius vystymuisi, bet ir požiūriui į jį (net ir su konkrečiais technologiniais sprendimais, tokiais kaip e-valdžia ar finansinės technologijos), nes novatoriškumas reikalauja nuolatinio naujų ir geresnių būdų vykdyti vystomąjį bendradarbiavimą ieškojimo.

2. Didesnė tolerancija rizikai ir nesėkmėms

Baltijos šalys turėtų didinti toleranciją su novatoriškomis iniciatyvomis susijusiai rizikai ir nesėkmei savo ekosistemų viduje, nes kai kurios jų gali neturėti laukiamų rezultatų (lygiai kaip ir tradiciniai vystymosi projektai), tačiau atidžios refleksijos gali tapti vertingu žinių šaltiniu ateities projektams.

Nors pradedama visuotinai sutarti, kad vystymąsi būtina daryti kitaip, atskaitomybės ir lūkesčių dėl rezultatų spaudžiamas viešasis sektorius išlieka atsargus, nes kiekviena inovacija reiškia riziką ir neužtikrintumą (Ramalingam ir Prabhu: 2020, p. 5). Kai kurie Baltijos šalių suinteresuotieji veikėjai kaip argumentą į tai, kodėl nekvestionuojamos dabartinės vystomojo bendradarbiavimo praktikos, mini ribotus finansinius ir žmogiškuosius išteklius bei požiūrį į inovacijas kaip atimančias daug laiko ir užmetančias didelę administracinę našą (šalt.: tyrimo interviu). Tačiau inovacijų skatinimui viešasis sektorius turėtų ne bandyti minimalizuoti rizikas, o jas protingai įvertinti ir, remiantis prieinama informacija, jas pripažinti, joms pasiruošti ir jas valdyti. Tam, kad informuotas rizikavimas vystomajame bendradarbiavime taptų praktika, viešasis sektorius galėtų priimti portfolio valdymo požiūrį ([Cheeseman ir Dodsworth: 2018](#)). Vystomojo bendradarbiavimo projektus suvokiant ir valdant ne atskirai vieną nuo kito, bet kartu kaip vieną bendrą portfolio, bus lengviau pateisinti novatorišką, didelės rizikos projektą, nes mažesnės rizikos projektas gali potencialiai kompensuoti kitą projektą, taip sukurdamas „sveiką rizikos ir grąžos pusiausvyrą“ ([Megersa: 2019](#), pp. 3-4). Tuo pat metu, galimas nesėkmės derėtų priimti ne kaip kaštus, o kaip pamoką tobulėjimui.

3. Žinių ir gebėjimų ugdymas

Būtinybė didinti viešojo sektoriaus gebėjimus valdyti inovacijas ir kontekstualizuoti vystomojo bendradarbiavimo veiklas geriau suprantant vietos ekosistemas yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti, kad Baltijos šalių inovacijų pastangos liktų aktualios ir veiksmingos.

Skubotos inovacijų pastangos bei ribotas vietinės ekosistemos ir jos veikėjų kontekstualizavimas ir analizė nesuteiks norimų rezultatų ir gali net padaryti daugiau žalos nei naudos (šalt.: tyrimo interviu). Tačiau turint omenyje viešojo sektoriaus spaudimą laiku ir greitai vykdyti projektų veiklas, vystymosi agentūros ir toliau imasi neišbaigto dizaino inovacijų, rizikuodamos nepastebėti galimų kliūčių bei galimybių, kurios būtų išryškėjusios išsamios, prieš veiksmus atliktos analizės metu (OECD: 2020, p. 48). Nepaisant riboto Baltijos šalių suinteresuotųjų veikėjų dalyvavimo mažų ir vidutinių pajamų šalyse, yra grupė tiesioginės vystomojo bendradarbiavimo patirties turinčių estų, latvių ir lietuvių, dirbusių tarptautinėse organizacijose arba gyvenančių ar dirbančių mažų ir vidutinių pajamų šalyse. Dėl šių priežasčių bendros kompetencijų ir patirčių bei žinių platformos, jungiančios vystomojo bendradarbiavimo žinių ar patirties konkrečiuose mažų bei vidutinių pajamų šalių vietos kontekstuose turinčius viešojo, privataus ir pilietinio sektorių veikėjus įkūrimas galėtų būti vienas iš sprendimų, kaip pagerinti Baltijos šalių inovacijų vystomojo bendradarbiavimo srityje aktualumą ir kontekstualumą. Ši jungtinė platforma taip pat galėtų būti vieta, kurioje Baltijos šalių veikėjai galėtų kritiškai reflektuoti apie savo jau (į)vykdytas iniciatyvas, aptarti išmoktas pamokas ir teikti siūlymus politikos formuotojams dėl politikos tobulinimo.

Baltijos šalių viešojo sektoriaus tarnautojai taip pat galėtų tikslingai panaudoti galimybes mokytis iš kolegų ir taip praplėsti savo praktines žinias apie inovacijų valdymą vystomojo bendradarbiavimo ekosistemoje. Naudodamiesi TAIEX ir „Twinning“ programomis, jie galėtų mokytis iš geriausių kitų vystomojo bendradarbiavimo veikėjų, tokių kaip SIDA ar „Danida“, praktikų (šalt.: tyrimo interviu). Be to, Tarptautinis inovacijų vystymosi aljansas (angl. [International Development Innovation Alliance](#)) yra sukūręs intensyvių mokymų kursą „Inovacijų valdymas poveikiui“ (angl. [Managing Innovation for Impact](#)), kuriame pateikiamos praktinės žinios apie inovacijų vystomajame bendradarbiavime valdymą. Šis mokymų kursas galėtų suteikti daug naudingų įžvalgų Baltijos šalių viešojo sektoriaus atstovams.² Mokymų programos vystomojo bendradarbiavimo veikėjams taip pat galėtų būti rengiamos apie konkrečius šios srities aspektus, tokius kaip į vartotoją nukreipto dizaino mąstymas ar elgesiu paremti požiūriai (OECD: 2020, p. 39).

Tuo tarpu gebėjimas numatyti ateities tendencijas ir aktyviai veikti kuriant novatoriškas vystomojo bendradarbiavimo veiklas gali būti vystomas nuolatos stebint įvairių vystomojo bendradarbiavimo veikėjų, tokių kaip UNDP ar USAID, veiklas, ir suvokiant, ką jų veiklų įrodymai rodo apie būsimus pokyčius vystomajame bendradarbiavime (šalt.: tyrimo interviu). Nors šios surinktos žinios gali būti vertingas informacijos ir įkvėpimo šaltinis inovacijų darbotvarkės taikymui praktikoje, tarptautinių praktikų taikymą Baltijos šalių kontekste būtina kritiškai apsvarstyti ir kontekstualizuoti, turint omenyje šviežio požiūrio potencialą, o taip pat ribotas Baltijos šalių apimtis ir finansinius išteklius šioje srityje.

---

² IDIA įvadininius mokymus taip pat galima rasti internetinėje mokymosi platformoje „Apolitical“: „Inovacijos vystymosi“ (angl. [Innovation in development](#)).

4. Įrankių partnerystėms sukūrimas

Kadangi bendras kūrimas kartu su vietos suinteresuotomis šalimis yra būtina tikslingo eksperimentavimo sąlyga, Baltijos šalys turėtų pradėti nuo apčiuopiamų įrankių kūrimo, tokių kaip šalių partnerių duomenų bazė, nes trūksta tinklų ir instrumentų stokos to palengvinimui.

Inovacijos vystomajam bendradarbiavimui turėtų ne tik suteikti visiems lygias galimybes jomis pasinaudoti, bet ir lygią prieigą prie jų kūrimo ([Chataway, Hanlin, Kaplinsky: 2014](#), p. 39). Tai ne tik užtikrintų mažų ir vidutinių pajamų šalių vietos gebėjimų vystymą, bet ir pateiktų vertingą kontekstinių žinių šaltinį bei nustatytų inovacijų pritaikymo apribojimus ([Kumpf ir Ramalingam: 2021](#), p. 22). Vietoj to, kad skatintų „inovacijų stūmimą“ besivystančioms šalims per didelio kapitalo technologijų perkėlimą, Baltijos šalys turėtų save suvokti kaip inovacijų įgalintojas, ieškančias būdų efektyviai remti vietos inovacijų ekosistemų ir pokyčių vykdytojų atsiradimą ir jų stiprinimą (šalt.: tyrimo interviu). Praktiškai tai reikštų, kad Baltijos šalys turėtų rasti būdų įtraukti vietinius užsienyje jau esančius pokyčių vykdytojus ir inovatorius į projekto dizaino etapą ir taip pat identifikuoti galimus kelius, kaip inovacijų žinios – tiek technologinės, tiek ir kitos – galėtų būti integruotos į vietos inovacijas, gimusias iš kontekstinės būtinybės ([OECD: 2012](#), p. 17). Nors ir pripažįstant, kad Baltijos šalims trūksta tinklų su vietiniais suinteresuotaisiais veikėjais (dėl fizinio buvimo mažų ir vidutinių pajamų šalyse bei instrumentų tam palengvinti stokos), Baltijos šalys gali pasinaudoti skaitmeniniais sprendimais, tokiais kaip „Finnpartnership“ naudojamas „Matchmaking“ modelis. Panaši duomenų bazė galėtų būti sukurta bendradarbiaujant Baltijos šalių užsienio reikalų ministerijoms ir prekybos asociacijoms, siekiant geriau įsitraukti ir palengvinti bendradarbiavimą su vietos veikėjais. Tokios duomenų bazės apimtis galėtų būti praplėsta nuo privataus sektoriaus, įtraukiant ir viešąjį sektorių bei pilietinės visuomenės veikėjus.

„Finnpartnership“ įkurta „[Matchmaking initiative](#)“ yra mažų ir vidutinių pajamų šalių verslo partnerystės iniciatyvų duomenų bazė bendradarbiavimui su Suomijos kompanijomis. Įmonės galima rasti pagal konkrečią sritį arba šalį. Tam, kad būtų užtikrintas kiekvienos iniciatyvos patikimumas ir tinkamumas, prieš įrašant į šią duomenų bazę jos yra kruopščiai tikrinamos. Nustačius potencialią organizaciją partnerę, „Finnpartnership“ padės palengvinti ryšių užmezgimą organizuodama virtualius susitikimus ir suteikdama papildomos informacijos apie esamus finansinius instrumentus.

5. Finansinių instrumentų eksperimentavimui suteikimas

Inovacijų fondų įkūrimas ir atvirų konkursų organizavimas yra vienas galimų būdų kurti erdvę, kurioje suinteresuotosios šalys galėtų kurti novatoriškus sprendimus vystomojo bendradarbiavimo iššūkiams ir sulaukti paramos juos įgyvendinant.

Inovacijų vystomojo bendradarbiavimo veiklose skatinimas reikalauja inovacijų klestėjimą įgalinančios aplinkos ([Results for Development: 2019](#), 5). Tarp realių veiksmų, kaip sukurti inovacijas įgalinančią aplinką, galėtų būti inovacijų fondo įkūrimas. Keletas seniai įsitvirtinusių vystymosi agentūrų šią koncepciją jau nagrinėja. 2019 m. Prancūzijos vystymosi agentūra (pranc. *Agence Française de Développement*) įkūrė Inovacijų vystymosi fondą (angl. [The Fund for Innovation in Development](#)) su metiniu 15 mln. eurų biudžetu; šie pinigai paskirstomi įvairiose stadijose (nuo pilotinės iki plėtros) esančioms inovacijų iniciatyvoms. Švedijos tarptautinė vystomojo bendradarbiavimo agentūra (angl. *Swedish International Development Cooperation Agency / SIDA*) įkūrė „iššūkių fondus“ (angl. [Challenge Funds](#)), skirtus viešojo, privataus ir pilietinės visuomenės sektorių veikėjų pasiūlytų novatoriškų metodų bei įrankių, skirtų integracijai į vystomojo bendradarbiavimo veiklas, stimuliavimui ir paramai. Remiantis šiais pavyzdžiais, Baltijos šalys galėtų žengti pirmąjį žingsnį įkurdamos (kartu ar atskirai) Baltijos inovacijų fondą (-us), teikiantį 20 000 – 40 000 eurų pradinį finansavimą novatoriškoms iniciatyvoms. Turint omenyje, kad erdvės eksperimentavimui suteikimas yra esminis dalykas inovacijoms vystomojo bendradarbiavimo politikoje, fondas turėtų suteikti pakankamai lankstumo idėjų turintiems suinteresuotiems veikėjams, tačiau kartu juos patalpintų į tam tikrus strateginius rėmus, reikalaujančius ilgalaikės ekosistemos plėtros, abipusiai naudingų partnerysčių ir į mastelio didinimą ateityje nukreipto mąstymo.

Vienas iš SIDA remiamų iššūkių fondų yra „Inovacijos prieš skurdą“ (angl. [Innovations Against Poverty \(IAP\)](#)), paremtas konkurenciniu atviru projektų kvietimu, siekiant skatinti privatųjį sektorių kurti novatoriškus produktus, kurie atitiktų tiek pačios kompanijos, tiek ir skurde gyvenančių žmonių poreikius. Finansavimas svyruoja nuo 50 000 iki 200 000 eurų (bet ne daugiau nei 49 proc. visų reikalingų investicijų). Pirmojo raundo metu (2017-2021) 35-ioms įmonėms IAP paskirstė 3.2 mln. eurų. Be finansavimo, SIDA teikia ir nefinansinę paramą, tokią kaip specialiai priderintos patariamąsias paslaugas apie įtraukią verslo plėtrą, inovacijas ir investuotojų mentorystę, kaip užtikrinti investicijas kompanijos augimui ir plėtrai.

Finansavimas per inovacijų fondus gali būti vykdomas skirtingais srautais. Baltijos inovacijų fondas (-ai) galėtų teikti pradinį finansavimą novatoriškiems projektams per atvirus šaukimus projektams bet kurioje šalyje ir bet kokia tematika, tačiau paraiškų teikėjai (pilietinės visuomenės organizacijos, privatusis sektorius, akademinės institucijos ir t. t.) turėtų pateikti šiuos argumentus: 1) Kodėl Baltijos šalys turėtų finansuoti šį projektą? 2) Kaip šis projektas gaus daugiau (tarptautinio) finansavimo? 3) Kaip šis projektas prisidės prie ekosistemos vystymo ir lygiavertės partnerystės kūrimo (pavyzdžiui, įtraukiant kitus Baltijos šalių ar šalių partnerių suinteresuotuosius veikėjus)? Projektų šaukimai galėtų būti atviri tiek laiko, kiek jo užtektų rasti partnerius ir pradėti bendradarbiavimą.

Kitas metodas, kaip Baltijos inovacijų fondas (-ai) galėtų veikti, yra tematiškai apibrėžtos (pvz., finansinių technologijų, e-valdžios, talentų partnerysčių srityse) stovyklos (angl. *boot camps*), kurios būtų skirtos pokyčių vykdytojams viešajame ir privačiajame sektoriuose bei pilietinėje visuomenėje. Tokios stovyklos organizavimą būtų galima laikyti priemone idėjų generavimui ir specifinių prioritetų nusistatymui, kuomet suteikiama platforma skirtingiems Baltijos šalių ir šalių partnerių suinteresuotiesiems veikėjams susitikti, identifikuoti galimas bendradarbiavimo galimybes ir pasidalyti mintimis apie bendras intervencijas, galinčias turėti poveikį vystymuisi. Šias stovyklas

galima susiaurinti iki konkrečių temų, susijusių su teminiais prioritetais. Pavyzdžiui, dalyviams duodamas vienas savaitgalis dalijimuisi idėjomis, bendradarbiavimui tinkamų partnerių radimui ir idėjos pateikimui vertinimo komisijai. Atrinktos iniciatyvos gautų finansavimą išbandyti savo koncepcijas praktikoje. Turint omenyje galimybių įvairioms suinteresuotosioms šalims bendrauti tarpusavyje trūkumą bei ribotas darbo konsorciumo principu Baltijos šalyje patirtis, tokia stovykla galėtų sukurti tinkamą platformą bendradarbiavimo tarp visų sektorių ir veikėjų palengvinimui už „įprastinių įtariamųjų“ vystomajame bendradarbiavime ribų, kadangi tai yra vienas principų, kaip inkorporuoti inovacijas į vystomojo bendradarbiavimo politiką ([IDIA: 2015](#), p. 1).

Labiau detalizuotą novatoriško mąstymo skatinimo modelį sukūrė Vokietijos Tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (GIZ), įsteigusi **kompanijų novatoriškų idėjų konkursą**. Visi GIZ darbuotojai, bendradarbiaudami su išoriniais partneriais, yra skatinami pristatyti idėją, kurią būtų galima išvystyti į minimaliai perspektyvų produktą ar paslaugą. Sėkmingai idėjų generavimo ir patvirtinimo etapus įveikusioms komandoms bus suteikta galimybė pusės metų trukmės akceleratoriaus programoje išvystyti savo idėją į realų produktą ar paslaugą. Dalyviai remiami tiek finansiškai (iki 10 000 eurų), tiek ir patarimais, pvz. į vartotojus nukreipto dizaino klausimais.